

UNIJA SLOBODNIH SINDIKATA CRNE GORE
CENTAR ZA EDUKACIJU, INFORMISANJE I SINDIKALNA ISTRAŽIVANJA

SINDIKALNA POTROŠAČKA KORPA

decembar 2023.

ITUC CSI IGB

UNION
TO UNION

LO, TCO & SACO GLOBAL

Unija slobodnih sindikata Crne Gore i Centar za edukaciju, informisanje i sindikalna istraživanja
posebnu zahvalnost duguju

Međunarodnoj konfederaciji sindikata

i organizaciji švedskog sindikalnog pokreta **Union to Union**

na podršci za izradu prve sindikalne potrošačke korpe

koja predstavlja novinu u našem radu

UVOD

Unija slobodnih sindikata Crne Gore (USSCG), kao odgovoran socijalni partner, kontinuirano prati politike usmjerene na unapređenje ekonomsko-socijalnog položaja zaposlenih i građana Crne Gore, uzimajući i sama aktivnu društvenu ulogu u njihovom kreiranju i poboljšanju kroz različite vrste inicijativa prema donosiocima odluka.

Nezadovoljni podacima koje je Uprava za statistiku - Monstat objavljivala u okviru minimalne potrošačke korpe (MPK), smanjenjem broja prehrambenih proizvoda i brisanjem vrijednosti imputirane rente iz iste, u Uniji slobodnih sindikata Crne Gore (USSCG) već duži vremenski period razmatramo ideju o izradi sindikalne potrošačke korpe (SPK) koja bi bila zasnovana na stvarnim potrebama četvoročlane porodice. Dodatan podsticaj za realizaciju iste bilo je osnivanje Centra za edukaciju, informisanje i sindikalna istraživanja (CEISI) u aprilu ove godine. U pitanju je nezavisni centar za istraživanje i obuku koji svoju ekspertizu zasniva na sopstvenim resursima i u potpunosti je stavlja u službu interesa članova USSCG, ali i svih zaposlenih i građana u Crnoj Gori. CEISI se, u ime USSCG, bavi informisanjem i edukacijom sindikalnog kadra i članstva, zaposlenih i građana; istraživanjima; stručno-analitičkim i konsultantskim poslovima; monitoringom; izdavačkom djelatnošću; a poseban segment njegovog rada posvećen je statističkim podacima kao ekonomsko-socijalnim pokazateljima položaja građana u našem društvu.

Ono što nas je, takođe, podstaklo da krenemo sa izradom SPK-a bila je i informacija Monstata da, od 2024. godine, više neće sprovoditi istraživanja i objavljivati podatke o MPK-u. Ovdje moramo napomenuti da je izrada SKP-a predstavljala veliki izazov za Uniju slobodnih sindikata Crne Gore. Međutim, smatramo da su statistički podaci ove vrste i te kako važni za cijelo društvo s obzirom da služe kao orijentir za standard građana prilikom poređenja sa prosječnom zaradom. Zbog toga smo veoma odgovorno pristupili ovom procesu i spremni smo da početni model SPK-a predstavljen u ovoj brošuri u budućnosti revidiramo zavisno od reakcija institucija i javnosti, ukoliko iste budu argumentovano i životno utemeljene.

METODOLOGIJA ZA IZRADU SPK

Metodologija za izradu SPK-a bazirana je na uporednim iskustvima i analizama sindikata iz okruženja, čije su potrebe i način života dosta slični kupovnim navikama potrošača u Crnoj Gori. Takođe, prilikom izrade metodologije vodili smo računa da se zadovolje određeni međunarodni standardi, kao i uporedni podaci sa brojnih međunarodnih sajtova koji se bave statistikom i analizom potreba potrošača u određenim zemljama, odnosno djelovima Evrope i svijeta. Konsultacije sa stručnom javnošću i rad na terenu u cilju prikupljanja tačnih podataka o različitim vrstama troškova domaćinstva bile su neophodan segment i uporište prilikom pripreme metodologije i izrade prve SPK.

SPK obuhvata troškove života **čtvoročlanog domaćinstva** – dvoje odraslih i dvoje djece školskog uzrasta, odnosno jednog/e desetogodišnjaka/kinje koji/a pohađa osnovnu školu i jednog/e petnaestogodišnjaka/kinje koji/a pohađa srednju školu.

Struktura SPK-a je kako slijedi:

1. Troškovi prehrambenih proizvoda - uključuju meso, ribu, jaja i prerađevine od mesa, mlijeko i mliječne proizvode, žitarice, masnoće, voće i povrće kao i ostale prehrambene proizvode i dodatke jelima. Za potrebe računanja ovih troškova, prikupljene su cijene iz tri najveća trgovinska lanca u Crnoj Gori nakon čega je određen spisak od ukupno 135 namirnica, odnosno 130 namirnica koje su ušle u sadržaj prve SPK;

2. Troškovi imputirane rente - kao važan dio potrošnje građana uključeni su u sadržaj SPK-a s obzirom da oko 10% domaćinstava ima status podstanara, dok svaki treći punoljetni građanin/ka ima stambene ili neke druge vidove kreditnog zaduženja;

3. Troškovi tekućeg održavanja domaćinstva - sadrže sve proizvode i usluge koji se odnose na svakodnevno čišćenje i održavanje stambenog prostora, ali i sitne kvarove i popravke s kojima se domaćinstvo susrijeće;

4. Troškovi stanovanja i komunalija - uključuju troškove koje domaćinstvo izdvađa za kupovinu kućanskih aparata i namještaja kada istima istekne vijek trajanja, odnosno režijske troškove (električne energije, vodovoda, čistoće, pretplate za kablovsku televiziju i internet, održavanje ulaza...)

5. Troškovi obuće i odjeće - uključuju najneophodnije odjevne predmete za četvoročlano domaćinstvo;

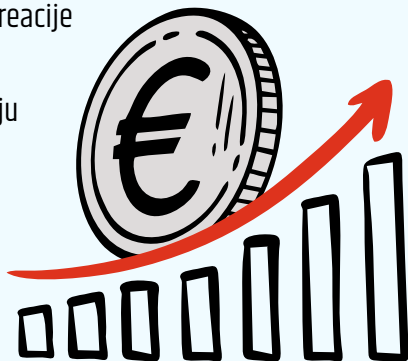
6. Troškovi nabavke proizvoda za ličnu higijenu i njegu zdravlja obuhvataju troškove kućne apoteke i najosnovnijih proizvoda neophodnih za održavanje lične higijene članova domaćinstva, te preventivnu njegu zdravlja (sredstva za kućnu apoteku u slučajevima prehlade, virusa i sl);

7. Troškovi prevoza - obuhvataju trošak dvije mjesečne karte za gradski saobraćaj kao i jednu kartu u toku mjeseca za domaćinstvo u međugradskom saobraćaju;

8. Troškovi obrazovanja i kulture - obuhvataju sredstva neophodna da domaćinstvo u toku mjeseca barem jednom posjeti bioskop ili pozorište, nabavku knjiga ili edukativne štampe, ali i nabavku neophodnog školskog pribora i troškova koje djeca imaju u školi;

9. Troškovi sporta i rekreacije - podrazumijevaju troškove članarine za bavljenje fizičkim aktivnostima oba djeteta, kao i neki vid rekreacije odraslih osoba;

10. Troškovi sedmodnevnog ljetovanja - obuhvataju odlazak domaćinstva na more u hotelu niže kategorije na bazi polupansiona.

ANKETA O POTROŠNJI DOMAĆINSTVA

U cilju dobijanja što relevantnijih podataka o potrošnji članova USSCG-a, te zaposlenih i građana u Crnoj Gori, kreirali smo i sproveli Anketu o potrošnji domaćinstva (u daljem tekstu: Anкета).

Anketa je sprovedena online putem, na reprezentativnom uzorku od 1563 ispitanika, u periodu od 26. oktobra do 20. novembra 2023. godine i njome su obuhvaćena domaćinstva na teritoriji Crne Gore. Učešće ispitanika u ovom istraživanju, odnosno anketi, bilo je anonimno, a dobijeni rezultati predstavljeni su u nastavku u agregiranom obliku.

Anketa se sastojala od 13 pitanja koja su bila podijeljena u dva dijela. Prvi set pitanja odnosio se na strukturu domaćinstva i njegove mjesečne prihode, dok se drugi dio odnosio na troškove koje jedno domaćinstvo ima na mjesečnom nivou, odnosno njegove rashode.

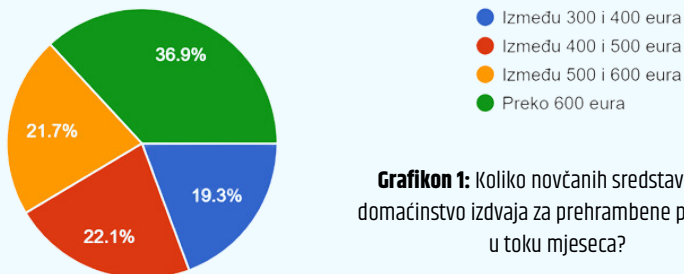
Učešće u anketi najvećim dijelom uzela su četvoročlana (33,9%) i petočlana/višočlana domaćinstva (31,1%), dok su jednočlana, dvočlana i tročlana domaćinstva dala odgovore u ukupno trećini slučajeva (35%).

Ispitanici su kroz anketu dali informacije o prihodima na mjesečnom nivou. Prihodi obuhvataju sva novčana primanja jedne porodice bilo da su u pitanju zarada, penzija, socijalna davanja. Ovi podaci su od izuzetnog značaja kako bismo imali presjek stanja po pitanju prihodovne strane ispitanika te kako bismo iste mogli koristiti u komparaciji sa njihovom rashodovnom stranom u toku jednog kalendarskog mjeseca.

Od ukupnog broja ispitanika, njih 24 (odnosno 1,5%) ima mjesečni prihod na nivou domaćinstva do 300 eura. 5,6% ispitanika prima između 300 i 500 eura, dok 35,6% prima između 500 i 1000 eura. Gotovo ujednačen procenat ispitanika prima između 1000 i 1500 eura (35%), dok preko 1500 eura prima svega 348 domaćinstava (odnosno 22,3%).

Da, ovako naizgled, visoka primanja na nivou domaćinstva koja su se pokazala u 57,3% slučajeva uglavnom nijesu dovoljna kako bi pokrili sve troškove govori i podatak da ispitanici, pored redovnog posla, redovno ili povremeno obavljaju i neki dodatni posao (78,4%).

Najveći trošak za domaćinstvo predstavlja kupovina **prehrambenih proizvoda**. Analiza je pokazala da je prosječnom četvoročlanom domaćinstvu potrebno više od 500 eura na mjesečnom nivou kako bi zadovoljili svoje potrebe, dok je svako treće domaćinstvo izjavilo da im je za kupovinu prehrambenih proizvoda potrebno više od 600 eura na mjesečnom nivou.

Grafikon 1: Koliko novčanih sredstava vaše domaćinstvo izdvaja za prehrambene proizvode u toku mjeseca?

Uporednom analizom cijena iz tri najveća trgovinska lanca u Crnoj Gori, te računanjem mjesečnog unosa kalorija koji je potreban za navedene kategorije članova domaćinstva, a ukoliko uzmemo u obzir da sva četiri člana domaćinstva imaju umjerenu fizičku aktivnost*, iznos koji je istom potreban za zadovoljenje potreba iznosi **580,00 eura**.

Potrebno je naglasiti da odrasli muškarac i žena nemaju iste potrebe za unosom kalorija u organizam pa muškarac koji ima umjerenu fizičku aktivnost unosi dnevno 3178 kcal, dok je ženskoj osobi dovoljno da unese 2318 kcal na dnevnom nivou. Razlika je prevashodno zbog fizionomije, tj. razlike u težini koja je pretežno u korist muške osobe, te koja ima više fizičkih aktivnosti van kuće. Što se tiče djece**, unos kalorija potreban za dječaka u pubertetu (15) iznosi 3178 kcal tj. isto kao odrasloj muškoj osobi, dok je djevojčici (10) potrebno da dnevno unese 2006 kcal kako bi njene potrebe bile zadovoljene i kako bi bio obezbijeden njen pravilan rast i razvoj. Iz prethodnog je lako zaključiti da je prosječan dnevni unos posmatranog četvoročlanog domaćinstva 10.680 kcal, odnosno 2.670 kcal po članu.

Veoma je važno istaći da se lista namirnica SPK-a sastoji od 135 artikala od kojih su neki sezonskog karaktera pa se SPK kvartalno razlikuje, tj. ne sastoji se iz punog broja artikala, već se pojedini po potrebi dodaju, drugi isključuju, a sve shodno njihovoj raspoloživosti na rafovima trgovinskih lanaca u datom trenutku. Prva SPK, koja se odnosi na četvrti kvartal 2023.g, obuhvata 130 proizvoda dostupnih na rafovima u trenutku popisivanja cijena od strane popisivača koji su bili angažovani da ubilježe naziv proizvoda, gramažu, nutritivne vrijednosti (masti, proteine i ugljene hidrate), a na kraju, naravno, i konačnu cijenu proizvoda u datom pakovanju/ambalaži.

*Novaković, B., Miroslavljević, M. (2005), Higijena ishrane, Medicinski fakultet, Novi Sad

**Novaković, B., (2014), Ishrana i zdravlje, Medicinski fakultet, Novi Sad

Tabela 1: Lista prehrambenih namirnica

Naziv proizvoda	Težina g/kg	Kom.	Mjesečni unos kalorija domaćinstva	Naziv proizvoda	Težina g/kg	Kom.	Mjesečni unos kalorija domaćinstva
Bijeli hljeb Inpek	500gr	30	39,750.00	Suva pečenica Goranović	1kg	0.5	965.00
Hljeb od crnog pšeničnog brašna Inpek	500gr	6	9,390.00	Barena/dimljena pečenica	1kg	0.5	880.00
Pšenično brašno T-400 Montemlin	1kg	6	21,840.00	Suvi svinjski vrat Martex	1kg	0.5	1,145.00
Kukuruzno brašno Wellbot	500gr	2	3,660.00	Suvi juneći vrat	1kg	0.5	1,005.00
Pirinač Facile	1kg	2	7,200.00	Kobasica K plus (Njeguška)	1kg	0.3	1,467.00
Makarone Barilla	500g	3	5,385.00	Budimska kobasica	1kg	0.3	1,302.00
Špagete Barilla	500g	2	3,590.00	Kulen	1kg	0.5	2,250.00
Keks Petit Beurre Štark	500gr	2	4,400.00	Čajna kobasica	1kg	0.5	2,345.00
Plazma keks 300gr	300g	4	5,316.00	Čureća file Grand Podere	1kg	0.5	590.00
Burek (meso)	250gr	4	2,600.00	Pizza šunka Goranović	1kg	0.5	450.00
Krofna	100gr	10	3,150.00	Viršle Carnex	205gr	3	1,875.75
Kroasan	95gr	6	2,337.00	Jetrena pašteta Carnex	50gr	4	610.00
Sitni kolači Miranis	500gr	2	4,120.00	Pileća pašteta Carnex	95gr	4	961.40
„Korn-Flakes“	375gr	2	2,677.50	Pašteta sa tunjevinom	75gr	4	867.00
Ovsene pahuljice (sitne)	200gr	2	1,440.00	Morska riba oslić Ledo	400gr	2	896.00
Musli Fan Fit	250gr	2	1,700.00	Svježa pastrmka	1kg	1.5	2,925.00
Pileći file	1kg	1.5	1,800.00	Marinirani krap Zeta fish	300g	1	381.00
Pileći batakarabatak	1kg	1	1,850.00	Sardina u ulju Eva	100gr	6	1,836.00
Juneće i govedje meso sa kostima rebra	1kg	0.5	1,070.00	Tuna u ulju Eva	100gr	4	1,472.00
Juneće i goveđe meso bez kostiju	1kg	0.5	1,380.00	Mlijeko u tetrapak 2.8 l mlek bez čepa	1l	7	4,200.00
Svinjsko meso bez kostiju but	1kg	1	2,970.00	Kravlje mlijeko u kesi Lazine	1l	2	1,080.00
Svinjsko meso sa kostima kremenadla	1kg	1	2,540.00	Jogurt 2.8mm Lazine	1l	5	2,950.00
Teleće meso sa kostima rebra	1kg	0.5	885.00	Jogurt Balance 1% mm	1l	3	1,230.00
Teleće meso bez kostiju	1kg	1	1,640.00	Kefir l mlek Balans	1l	2	1,200.00
Suva svinjska slanina pančeta Martex	1kg	0.4	2,024.00	Voćni jogurt l mlek	330gr	4	871.20
Suva svinjska rebra/juneća rebra	1kg	0.5	1,800.00	Kokošja jaja B klasa	10kom	10	1,176.00
Jagnjeće, ovčije meso, jareče i kozje	1kg	0.5	1,215.00	Domaći sir pljevaljski/zlatarski	1kg	2	1,900.00
Mljeveno meso	1kg	1	2,100.00	Tvrđokorni sir, Paladin gauda	1kg	1	3,570.00
Roštiljska kobasica	1kg	0.5	2,005.00	Kajmak domaći	1kg	0.4	1,924.00
Pršut Njeguška	1kg	0.5	1,270.00	Pavlaka (kisjela) l mlek	700gr	1	1,435.00

Tabela 1: Lista prehrambenih namirnica

Naziv proizvoda	Težina g/kg	Kom.	Mjesečni unos kalorija domaćinstva
Pavlaka (statka)Hulala	500ml	1	1,550.00
Sirni namaz sirko Šabac	100gr	2	398.00
Margarin Vital	250g	1	1,835.00
Maslac Imlek	125gr	1	932.50
Jabuke Ajdare	1kg	3	1,560.00
Banane Derby	1kg	5.5	4,895.00
Mandarine	1kg	4	2,120.00
Pomorandže	1kg	2.5	1,175.00
Limun	1kg	2.5	725.00
Grožđe crno	1kg	2	1,380.00
Kruška Viljamovka	1kg	2	1,140.00
Krompir	1kg	20	15,400.00
Paprike žute babure	1kg	3	810.00
Pasulj	1kg	2	2,860.00
Svjež paradajz	1kg	3.5	630.00
Crni luk	1kg	1	400.00
Bijeli luk	1kg	1	1,490.00
Zelena salata	1kg	2	260.00
Kupus	1kg	2	500.00
Spanać	1kg	1	230.00
Blitva	1kg	1	190.00
Šargarepa	1kg	1.5	615.00
Celer	1kg	0.5	80.00
Peršun	20gr	11	79.20
Svjež krastavac	1kg	2	300.00
Boranija zamrznuta	400gr	2	312.00
Kisjela paprika u teglama	650gr	2	169.00
Konzervirani krastavac Podravka	670gr	2	187.60
Zamrznuti grašak	400gr	2	560.00
Očišćeni orasi	1kg	0.33	2,158.20
Lješnjik	1kg	0.33	2,072.40
Badem	1kg	0.3	1,737.00
Suvo grožđe	1kg	1	2,990.00
Jabukovo sirće Matic Mojkovac	1l	1	210.00
Jestivo ulje, suncokretovo Dijamant	1000ml	2	18,000.00
Maslinovo ulje Monini	1000ml	0.33	2,732.40
Svinjska mast, salo i dr.	1kg	0.25	2,250.00
Šećer	1kg	1.5	6,000.00

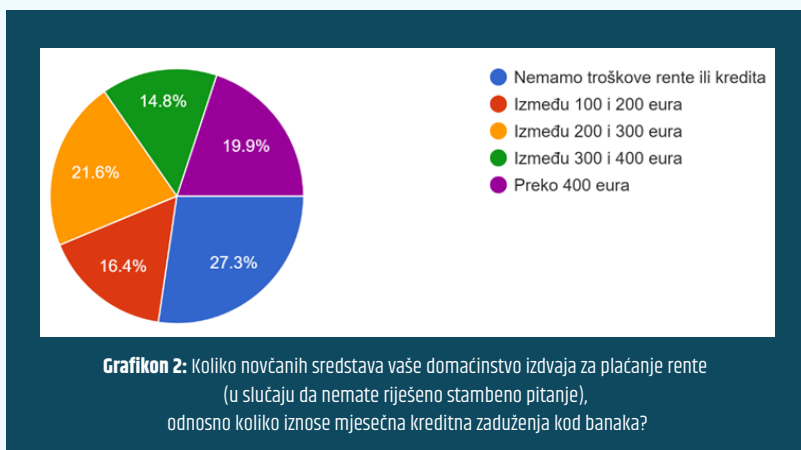
Naziv proizvoda	Težina g/kg	Kom.	Mjesečni unos kalorija domaćinstva
Kuhinjska so Tuzla	1kg	1	0.00
Prašak za pecivo i kvasac	12gr	10	288.00
Puding C	40gr	5	192.00
Šlag C	58g	5	403.10
Vegeta C	1kg	0.6	912.00
Aleva paprika Aleva	100gr	1	233.00
Majonez Polimark	500ml	1	3,525.00
Kečap Polimark	500ml	2	770.00
Senf Polimark	100g	1	138.00
Gotova supa, goveđa/kokošija Podravka	62gr	6	133.92
Eurokrem Sweet (Takovo)	500gr	2	5,480.00
Mliječna čokolada Milka	80gr	8	3,449.60
Med Cvjetni	720gr	1	2,354.40
Džem od šipuraka Podravka	670gr	1	1,715.20
Pekmez Podravka	660gr	1	1,584.00
Bombone gumene, karamele i dr. Kiki	100gr	10	3,960.00
Smoki Štark	40gr	5	1,042.00
Štapići Štark	40gr	10	1,672.00
Čips Chipсы	40gr	5	1,094.00
Jaffa keks Crvenka	150gr	5	2,835.00
Munchmellow Crvenka	105gr	5	2,184.00
Kafa mljevena Kopa/MMS	100gr	5	1,205.00
Čaj nana/kamilica Podravka	20gr	2	0.40
Čaj voćni Podravka	20gr	2	0.40
Voćni sirup na razblaživanje Fructal	1l	1	3,150.00
Cedevita	200gr	4	2,920.00
Bezalkoholni napitak Coca-Cola 1l	1l	4	1,760.00
Bezalkoholni napitak Fanta 1l	1l	4	1,760.00
Gusti sok breskva Voćne kapi	2l	4	2,160.00
Gusti sok jabuka	2l	4	3,680.00
Mineralna voda Rosa	500ml	20	0.00
Mineralna voda Knjaz Miloš	500ml	10	0.00

Unosom predviđenih količina svih 130 namirnica iz prethodno navedene tabele, svi članovi domaćinstva će u organizam unijeti potrebne količine masti, proteina i ugljenih hidrata, te obezbijediti adekvatnu energiju za obavljanje umjerene fizičke aktivnosti. U ukupnom unosu masti su zastupljene sa 32%, proteini 13,45%, a ugljeni hidrati sa 54,55% kao najvažniji izvor unosa kalorija u ljudski organizam. Navedenim procentualnim omjerom zadovoljeni su i najstroži kriterijumi nutricionista, te samim tim izvršena pravilna raspodjela unosa makronutrijenata.

Svakako je trošak prehrambenih proizvoda i najvažniji, tj. onaj bez koga jedna porodica ne može normalno da funkcioniše i obavlja brojne životne aktivnosti, te stoga i ne čude rezultati sprovedene ankete. Treba još spomenuti da su uzete zatečene cijene artikala u momentu popisa liste proizvoda, te da su pojedini artikli u tom trenutku bili na popustu (akcijskoj cijeni).

Svega 27,3% članova sindikata/građana koji su uzeli učešće u anketi navelo je da na mjesečnom nivou ne izdvaja sredstva za **plaćanje rente** ili **kreditnog zaduženja**. Ipak, značajno je veći broj ispitanika koji nemaju svoj krov nad glavom već žive kao podstanari ili, pak, ako ga imaju, dobar dio njihovog mjesečnog primanja odlazi na plaćanje rate stambenog ili nekog drugog kredita.

Uporednom analizom rezultata ankete i aktuelnih kretanja cijena zakupa stambenog prostora na tržištu nekretnina, kao i zvaničnih podataka vezanih za kreditna zaduženja građana, za potrebe računanja SPK-a ova kategorija troškova iznosi **350,00 eura**.

Da se građani sa posebnom pažnjom odnose prema stambenim jedinicama u kojima žive govori podatak da velika većina (oko 80%) za sitne popravke i kvarove u domaćinstvu, odnosno čišćenje i održavanje domaćinstva, izdvaja do 100 eura na mjesečnom nivou. Uporednom analizom rezultata ankete i cijena sredstava za održavanje higijene domaćinstva zatečenih u trenutku njihovog bilježenja od strane naših popisivača, utvrđeno je da veći dio ovog iznosa odlazi na kupovinu upravo pomenutih sredstava, dok se manji dio iznosa izdvaja za eventualne popravke sitnih kvarova u domaćinstvu.

Troškovi tekućeg održavanja domaćinstva u okviru SPK-a naslanjaju se na podatke dobijene anketom i na mjesečnom nivou iznose **100,00 eura**.

Preko polovine ispitanika navelo je da je za **režijske troškove** koji obuhvataju utrošenu električnu energiju, vodu, internet i kablovsku televiziju, odvoz i deponovanje komunalnog otpada, te održavanje stambenih ulaza potrebno izdvojiti između 100 i 200 eura na mjesečnom nivou. Jedna četvrtina ispitanika za ove troškove izdvaja do 100 eura, dok ostatak čak i preko 200 eura.

Pored režijskih troškova, ovoj grupi pripadaju i troškovi kupovine kućanskih aparata i namještaja kada istima istekne vijek trajanja, odnosno period amortizacije.

Prilikom kalkulisanja ove grupe troškova, SPK je uzela u obzir zvanične podatke o prosječnim računima za svaki od navedenih utrošaka, kao i troškove kupovine kućanskih aparata i namještaja. Ukoliko na ove troškove dodamo i trošak korišćenja mobilne telefonije za posmatranu četvoročlanu porodicu u kojoj svi članovi posjeduju po jedan mobilni telefon, pri čemu uzimamo najnižu cijenu postpaid paketa mobilnih operatera u Crnoj Gori, dolazimo do zaključka da je ukupan iznos ove grupe troškova **220,00 eura**.

Za izračunavanje troška obnove, odnosno dopune, porodičnog ormara u potpunosti smo se vodili rezultatima ankete prema kojoj naši sugrađani troše u prosjeku 100 eura na mjesečnom nivou.

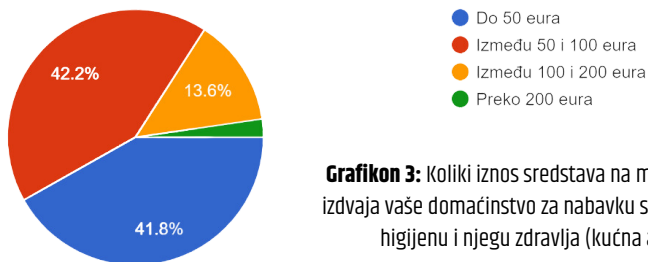

Ovakav rezultat kompatibilan je sa savjetima većine stručnjaka za finansije da **potrošnja na odjeću i obuću** treba da oduzme oko 5% ličnog budžeta. U našem slučaju, u pitanju je cca 5% SPK-a što znači da porodica za ovaj mjesečni izdatak treba da opredijeli **100,00 eura**.

Kao jedna od značajnih stavki na rashodnoj strani budžeta domaćinstva jeste briga o zdravlju. Za mjesečnu dopunu kućne apoteke naši sugrađani u prosjeku izdvajaju oko 70 eura.

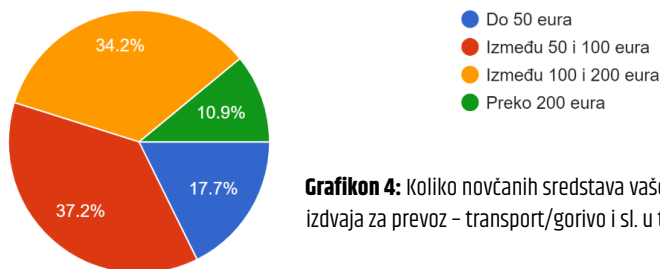
Kada na **trošak kućne apoteke** dodamo i **trošak lične higijene**, u okviru SPK-a ova stavka iznosi **130,00 eura** na mjesečnom nivou.

Grafikon 3: Koliki iznos sredstava na mjesečnom nivou izdvaja vaše domaćinstvo za nabavku sredstava za ličnu higijenu i njegu zdravlja (kućna apoteka)?

U toku kalendarskog mjeseca za prevoz, bilo da je u pitanju korišćenje javnog saobraćaja ili sopstvenog automobila, naši ispitanici, na nivou domaćinstva, u prosjeku izdvajaju značajan dio sredstava. Najveći broj ispitanika, odnosno 71,4% za ovu stavku izdvaja u prosjeku oko 120 eura na mjesečnom nivou, dok za jedan manji dio ispitanika ovaj izdatak je čak preko 200 eura.

Kako, shodno metodologiji, **troškovi prevoza** u okviru SPK-a obuhvataju trošak dvije mjesečne karte za gradski saobraćaj kao i barem dvije karte u toku mjeseca za domaćinstvo u međugradskom saobraćaju, iznos potreban na mjesečnom nivou za ovu kategoriju troškova je **100,00 eura**.

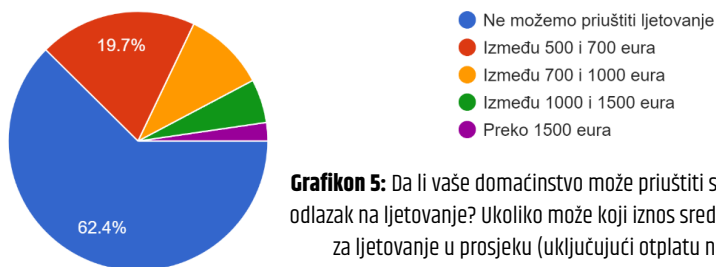
Grafikon 4: Koliko novčanih sredstava vaše domaćinstvo izdvaja za prevoz – transport/gorivo i sl. u toku mjeseca?

Anketa je pokazala da, u okviru ukupnih izdataka koje imaju na mjesečnom nivou, ispitanici najmanje izdvajaju za **obrazovanje i kulturu**, odnosno **sport i rekreaciju**. Tako se za odlazak u bioskop ili pozorište, kupovinu knjiga i edukativne štampe izdvaja u prosjeku svega 50 eura (73,4% ispitanika). Ovaj iznos obuhvata i kupovinu školskog pribora, pa vjerujemo da taj trošak zapravo predstavlja i najveći njegov dio, s obzirom da se isti ne može izbjeći jer je neizostavan dio obrazovnog procesa djece.

Za kvalitet života u 21. vijeku sušta je potreba svakog čovjeka da se cjeloživotno obrazuje i kulturno uzdiže. Ako kulturnu emancipaciju posmatrane porodice svedemo na odlazak u bioskop ili pozorište jednom mjesečno, te, uz kupovinu neophodnog školskog pribora, kupovinu barem jedne knjige ili časopisa/dnevne štampe, za potrebe računanja SPK-a ova kategorija troškova iznosi **100,00 eura**.

Kada govorimo o rekreaciji članova domaćinstva i njihovom bavljenju sportom, anketa pokazuje da velika većina ispitanika ovaj segment života stavlja u drugi plan. Za ovu kategoriju troškova, na mjesečnom nivou, 75,7% ispitanika izdvaja najviše do 50 eura.

Polazeći od pretpostavke da se u posmatranoj četvoročlanoj porodici trošak mjesečne članarine za bavljenje sportom (koji u prosjeku iznosi oko 35 eura) odnosi isključivo na djecu, i da roditelji, kao vid rekreacije, upražnjavaju samo šetnju, trčanje ili vožnju bicikla, dolazimo do zaključka da je ukupan iznos ove kategorije troškova **70,00 eura** na mjesečnom nivou.

Grafikon 5: Da li vaše domaćinstvo može priuštiti sedmodnevni odlazak na ljetovanje? Ukoliko može koji iznos sredstava izdvaja za ljetovanje u prosjeku (uključujući otplatu na rate)?

Posljednje u nizu anketnih pitanja odnosilo se na **sedmodnevni odlazak na ljetovanje**, odnosno na troškove koje tom prilikom naši ispitanici imaju. Dok jedna trećina ispitanika na odlazak na ljetovanje u prosjeku troši oko 840 eura na godišnjem nivou, odnosno 70 eura mjesečno, poražavajuća je činjenica da čak 62,4% ispitanika ne može uopšte priuštiti ljetovanje, uključujući i otplatu istog na rate. Pitanje se s namjerom odnosilo na ljetovanje, polazeći od pretpostavke da je odlazak na ljetovanje jeftinije od odlaska na zimovanje i da porodice, u većini slučajeva, ne mogu da priušte oba vida porodičnog odmora. Nažalost, došli smo do zaključka da je mnogima veliki izazov da priuštite čak i onaj jeftiniji vid odmora, odnosno ljetovanje.

Ukoliko kao reper troška ljetovanja koristimo trošak koji nastaje prilikom ljetovanja članova sindikata preko Fonda za prevenciju radne invalidnosti i rekreativni odmor zaposlenih koji djeluje pri USSCG, dolazimo do podatka da je optimalan iznos troškova ljetovanja za posmatranu četvoročlanu porodicu **1200,00 eura na godišnjem**, odnosno **100,00 eura na mjesečnom nivou**. Napominjemo da je ovo trošak koji nastaje prilikom boravka u hotelima kategorizacije 2 ili 3 zvjezdice.

ZAKLJUČCI

Glavni nalazi istraživanja sprovedenog u pripremi SPK-a mogu se sistematizovati na sledeći način:

Aktuelna potrošnja većine građana u Crnoj Gori ne korespondira sa njihovim mesečnim primanjima. Ukoliko pođemo od pretpostavke da, u posmatranoj četvoročlanoj porodici, roditelji primaju dvije prosječne zarade, dolazimo do zaključka da ovaj iznos nije dovoljan da toj porodici obezbijedi dostojanstvene uslove živote, odnosno pokrije troškove SPK-a. Trenutno, a prema sprovedenoj anketi, samo 22,3% ispitanika zarađuje preko 1.500,00 eura na nivou domaćinstva što opet nije dovoljno da se podmiri iznos SPK;

U okviru SPK-a zagovaraju se zdravi stilovi života te su tako iz nje isključeni duvanski i alkoholni proizvodi, ali su, u smanjenom obimu, zadržani proizvodi poput gaziranih napitaka i slatkiša, s obzirom da oni, ipak, predstavljaju navike naših potrošača;

Kako se trošak prevoza zasnovao na kupovini mesečnih karata u gradskom prevozu, SPK nije obuhvatila posjedovanje i održavanje porodičnog automobila (registracija, amortizacija). Gradski prevoz je razvijen u malom broju crnogorskih opština pa je izdatak za posjedovanje porodičnog automobila jedna od realnih stavki na rashodnoj strani kućnog budžeta, koju, ovom prilikom, nismo uključili u SPK;

U sastav SPK-a nijesu ušli troškovi ogrijeva (drva, ugalj, pelet) koji predstavljaju veliki izdatak za domaćinstvo, prevashodno u sjevernom dijelu zemlje;

SPK, takođe, nije obuhvatila troškove posjete frizerkom/kozmetičkom salonu, kupovinu kvalitetnijih preparata za njegu lica i tijela, relaks masaže i dr;

U cilju obezbjeđenja osnovne egzistencije porodice, građani su često prinuđeni da, pored redovnog, obavljaju i neke dodatne poslove. Samim tim, javlja se problem uspostavljanja ravnoteže između privatnog i poslovnog života što može dovesti do pojave sindroma sagorijevanja na poslu, raznih psiho-fizičkih problema, te negativnog uticaja na zdrav i pravilan razvoj porodice kao osnovne ćelije društva;

Zadovoljenje najveće i najneophodnije grupe troškova na mjesečnom nivou, odnosno troškova nabavke prehrambenih proizvoda često ide na uštrb zadovoljenja drugih grupa troškova poput obrazovanja i kulture, sporta i rekreacije, ljetovanja, na koje građani izdvajanju minimalan iznos novčanih sredstava ili ga, pak, uopšte ne izdvajaju. Imajući u vidu da je ovo slučaj kod skoro 80% naših ispitanika, poražavajuća je činjenica da u 21. vijeku i dalje ne možemo govoriti o dostojanstvenim uslovima života i rada u Crnoj Gori.

SINDIKALNA POTROŠAČKA KORPA

za četvrti kvartal 2023.
iznosi **1.850,00 eura**

CENTAR ZA EDUKACIJU, INFORMISANJE I SINDIKALNA ISTRAŽIVANJA

tel: +382 20 232 315; +382 67 756 444

e-mail: ceisi@usscg.me

www.ceisi.me